

C. Ponsen
Slangenweg 25
Telefoon 02153 - 8 73 66

NL 1251 RT Laren N.H., 13 januari 1995.

V O O R W O O R D .

De eerste Oktober 1941 trad ik als leeraar metaalbewerking in dienst bij de Ambachtsschool te Coevorden. Daarvoor woonden wij in Rotterdam en vanwege mijn Nijverheidsakte had ik een eenvoudige opleiding E.H.B.O. gehad en was als zodanig werkzaam lid van het Rode Kruis. Daardoor heb ik mij in 1941 als werkend lid bij het Rode Kruis te Coevorden aangemeld. In deze plaats kwamen steeds meer etenzoekers en moesten aan een slaappleats en eten geholpen worden. Mijn schoonzusje, I.J. Sparreboom welke op het gemeentehuis werkzaam was, bracht in het begin zo nu dan mensen mee welke wij voor een nacht in huis namen. Doordat het aantal etenzoekers toenam werd ook in Coevorden een meldbureau voor deze mensen door het Rode Kruis opgericht waarvan de schoolhoofd Wesseling de leiding had.

+++++

Het aantal etenzoekers, aangevuld met wat vluchtelingen, veelal mannen welke in Duitsland te werk gesteld waren, werd steeds meer en begon het onderbrengen een probleem te worden. De meisjes vakschool, welke weinig leerlingen meer had doordat reizen per trein en stoomtram of fiets te gevaarlijk was met het oog op beschieten, werd als meldbureau en onderkomen ingericht en werd het mogelijk meerdere mensen goed onder te brengen. Maar er kwamen gelukkig ook steeds meer vrijwillige medewerkers bij en de organisatie werd ingewikkelder. Hierdoor ontstonden regelmatig onder de medewerkers oneenigheden en trok de heer Wesseling zich terug met het verzoek ofdat ik leiding wilde overnemen. Omdat het lesgeven aan de Ambachtsschool ook minder werd heb ik de leiding aanvaard en als zodanig enkele ervaringen opgedaan welke ik deze hier graag wil vermelden.

Met mij werkte nauw samen een onderwijzer, de Heer de Wetering en namen de algene leiding in handen, zoals taakverdeling, in en buiten de school mensen onderbrengen en voor eten zorgen. Het bleek al gauw dat de vluchtelingen uit Duitsland meer problemen gaven dan de etenzoekers uit het westen. Er was n.m.l. geen mogelijkheid dat deze mensen naar het westen konden omdat de bezetters hen op Ijselbrug in Deventer of Zwolle aanhielden. Wij woonden aan de M.v.d. Thijnsingel Nr.6. Dus bijna naast de Meisjes- en Ambachtsschool. Bij luchtalarm of bombardement begaven we ons naar de getroffenplaats. Daarbij hielp o.a. Mej. I.J. Sparreboom, een zusje van mijn vrouw, welke bij ons inwoonde en op het gemeentehuis werkzaam was.

Door een bombardement op de turfstrooiselfabriek kwamen enkele daarwerkende mensen onder het turfstrooisel. Door vrijwilligers, waarbij ook enkele Rode Kruis mensen is hard gewerkt om de ondergedolven mannen op tijd te redden, wat gelukt is. Toen ik 's avonds onherkenbaar thuis kwam, kreeg ik van mijn directeur een uitbrander omdat ik tijdens de professorische les, zo maar was weggelopen en 's avonds niet meer op tijd voor de avondschool kon zijn. Vanzelfsprekend was een collega leeraar bereid om mijn avondles waar te nemen.

De toeloop van etenzoekers en uit Duitsland vluchtende manne werd steeds groter

C. Ponsen

Slangenweg 25

Telefoon 02153 - 8 73 66

V. zij

De mensen uit Duitsland waren verplicht zich eerst te laten z.g. zuiveren. Dat bestond uit een behandeling in de aardappelmeelfabriek waarbij ^Vzich geheel moesten uitkleden. Een bad kregen en de kleding en bagage werden gestoomd. Hierna kregen zij via het Rode Kruis een bewijsje en een slaappleats toegewezen in één van de scholen. Enkele net uitzierende mensen kregen een privéadres van vrijwilligers. Omdat wij een vrij groot huis hadden en enkele kamers niet gebruikt werden hebben wij ook verschillende mensen onderdak en eten gegeven. Een grote garage achter ons huis hebben wij ook ingericht voor slaappleatsen en konden daarmee 60 mensen helpen. Ledikanten waren noch in school, noch andere huizen. De mensen sliepen op de vloer met een matras en dekens. De matrassen moesten elke week van nieuw schoon stroo worden voorzien wat wel een problemen gaf. Dit verwisselen van stroo moest ieder voor zijn eigen slaappleats uitvoeren. Dit hield in dat het gebruikte stroo op een stukje weiland tussen de Ambachtsschool en het kanaal gegooid kon worden en nieuw stroo in de zakken kwam. Het oude stroo werd verbrand. Op een avond toen het nieuwe stroo wat laat kwam, vertikten de heren het uit een school om dit te doen. Daarop heb ik de opdracht gegeven om geen eten uit te delen zolang het werk niet was uitgevoerd. Daarop is heel wat gemopperd en werden dreigementen geuit. Als 's-avonds alles na 10 uur op de slaappleatsen was ging ik met mijn collega v.d. Wetering de slaapzalen langsom de heren uit de vrouwenzalen en de dames uit de herenzalen te halen. Achteraf was dit zinloos. Met een Rode Kruisband om mochten we wel na 10 uur op straat maar het is wel gebeurd dat er aangeschoten Duitse soldaten over ons hoofd schoten.

Vergeleken bij andere grensplaatsen was Coevorden een rustige stad. Alleen de laatste maanden kwamen er bezettings militairen die ook in scholen en bij particulieren werden ondergebracht. Tijdens één van de laatste avonden voor de bevrijding stonden er veel militaire auto's op de M.v.d. Thijnensingel geparkeerd. Een aantal gealleerde jagers ontdekte dit en kwamen schieten over deze singel waarbij enkele auto's getroffen werden. Na afloop kwamen vele kennissen informeren hoe wij het er hadden afgebracht maar er was geen huis getroffen.

Na de bevrijding van 6 April kwam de stroom vluchtelingen uit Duitsland pas goed los en werd de verzorging daarvan steeds groter. Daardoor kregen wij de theorielokalen van de Ambachtsschool ook ter beschikking.

Er waren dankbare, maar ook minder dankbare vluchtelingen bij. Sommige hadden er geen idé van hoe moeilijk het soms was om voor al deze mensen eten en slaappleats te vinden. Daardoor vonden zij dan de ontvangst in Coevorden maar schraal, vergeleken bij wat zij in Duitsland hadden meegemaakt.

Vanzelfspreken wilden zij door naar huis maar voor velen was dit tot begin Mei onmogelijk omdat de IJselbruggen geen toegang gaven. En het westen nog niet bevrijd was.

Dit gaf bij sommige mensen spanningen en moest er streng worden opgetreden om de orde te handhaven.

Er is zelfs één avond de Hulp van de marechausee ingeroepen. Omdat er in de garage achter ons huis geen toilet was heb ik enkele gasten opdracht gegeven tegen de achtermuur een toilet te bouwen met een afvoer op het riool. Toch trof ik eenmaal iemand aan welke met de broek omlaag in onze boomgaard zat.

C. Ponsen

Slangenweg 25

Telefoon 02153 - 8 73 66

Het was te begrijpen dat de uit Duitsland komende mannen zo spoedig mogelijk naar huis wilden en gunden zich geen tijd voor de zuivering. Door een gast werd ik gewaarschuwd dat er toch onder de gasten mannen waren welke zonder zuivering in het bezit waren van een bewijsje. En dit was voor de overigen te riskant.

De heren op de zuiveringsafdeling ontkenden natuurlijk dit. Daarom heb ik de proef op de som genomen.

Mijn baard twee dagen laten staan. Een oude pet van de heer Koek geleend. Oude kleren aangetrokken en met wat cigarettten in een oude koffer ben ik naar de ontluis en zuiver afdeling gegaan en kreeg kans met twee pakjes cigarettten een keurbewijsje te krijgen. Daarmee ben ik naar het Rode Kruis kantoor in de school gegaan en met andere leiders besloten de vrijwilligers in de aardappelmeelfabriek te vervangen.

Onder de vluchtelingen zochten wij een enkele nette heer of vrouw uit welke bij ons thuis een slaappleats kreeg. Daar zijn wij al spoedig mee gestopt door de volgende ervaringen.

Een vriendelijk uitziende gast en keurig aangekleed en met alles zeer behulpzaam was, werd door enkele andere gasten aangewezen als een NSB politie inspecteur uit Rotterdam-Zuid. Hij was tevens kamp commandant in Duitsland geweest

De tweede gast was een gezellige heer uit Limburg. Hij vond het in Coevorden zo prettig en bood zijn diensten aan. Ook wilde hij niet naar zijn huis maar wilde graag blijven.

Mijn vrouw vond dit een vreemd verhaal en voor alle zekerheid heb ik de BS laten komen. Na een verhoor op het Rode Kruis kantoor bekende hij niet zuiver te zijn geweest en werd door de BS achter de tralies gezet

De bevrijding bracht nog meer werk voor het Rode Kruis. Ook buiten Coevorden. Besprekingen in Assen, Hogeveen, Staphorst enz. waren nodig. Maar het vervoer was dan een probleem.

Doordat wij bevrijdings militairen in huis kregen bespraken wij met hen onze problemen. Het gevolg was dat zij het Rode Kruis een open Duitse overvalswagen met negen zitplaatsen aanboden.

Door een garage in Coevorden is deze auto geheel wit gespoten en op de koffer en motorkap een rood kruis geschilderd. Met deze auto zijn verschillende oorlogs slachtoffers naar hun huis gebracht.

Daarbij was een jongetje van zeven jaar welke in de Wijk bij Meppel bij een bakker was ondergebracht.

Door een granaat heeft hij zijn beide benen verloren en werd in het Aleida.-Kramer zieken huis te Coevorden verpleegd. Zijn moeder is ook naar Coevorden gekomen en de directrice van het ziekenhuis heeft ons gevraagd, omdat we tegenover het ziekenhuis woonden, ofdat wij de moeder tijdelijk in huis wilde nemen. Het heeft drie maanden geduurd. Voor de onkostenregeling in het ziekenhuis heb ik op verzoek de burgemeester van Staphorst bezocht en na de bevrijding heb ik met de rode kruisauto het jongetje met zijn moeder thuis gebracht. De burgemeester, Hr. v. d. Wal heb ik later nog eens bezocht. Van de Ouders nooit meer wat vernomen.

Op een avond werd in Coevorden een vrouw aangetroffen die geestelijk gestoord was. Zij wist haar naam niet, geen adres of woonplaats en de politie bracht haar bij ons met het verzoek er wat aan te doen. In overleg met een huisarts hebben wij haar naar Assen gebracht in de veronderstelling dat voor deze vrouw daar wel een gepast onderkomen te vinden zou zijn. Dat viel erg tegen. Het heeft veel moeite gekost om haar in het ziekenhuis onder te brengen. Het was inmiddels nacht geworden. Maar de auto had ook hier zijn diensten bewezen.

C. Ponsen

Slangenweg 25

Telefoon 02153 - 8 73 66

Van de bevrijders en BS kregen we een grote partij dekens. Doordat het aantal slaappleaatsen minder werd hadden we deze dekens niet nodig. Uit Limburg kregen wij bericht dat er veel bewoners langs de Maas door de oorlog getroffen waren en veel hadden verloren. Er werd besloten met de auto's enkele Rode Kruis medewerkers naar Limburg te gaan en bezochten tussen Gennep en Roermond de meest getroffen pleatsen op. Aldaar zochten wij kontakt met een kerk-elijke leider, veelal een pastoor en vroegen hem adressen van gezinnen waar wij onze hulp konden aanbieden door goederen achter te laten. Onze dames hebben toen in de omgeving van Roermond in een klooster geslapen en de beide heren bij een familielid van mij in Swalmen. Vele mensen hebben hun dankbaarheid getoond door ons chocoladerepen, welke zij van de bevrijders hadden gekregen, te schenken. Ook fruit werd ons toegestopt.

Achteraf gezien is door de afd. Rode Kruis te Coevorden veel goed werk gedaan. Aan medewerkers hebben wij geen gebrek gehad. En de medewerkers welke we hadden is steeds spontaan alles gedaan om zo veel mogelijk voor de gasten te doen. Overleg met het hoofdkantoor in Den Haag was niet mogelijk en moesten wij zelfstandig besluiten nemen. Helaas zal het moeilijk zijn om de medewerkers nog eens bij elkaar te brengen en hen te bedanken voor hetgeen zij toen belangeloos hebben gedaan. Misschien dat het hoofdkantoor van het Rode Kruis via een advertentie in enkele dagbladen, en dan ook voor andere pleatsen, nog wat kan doen.

Inverband met het feit dat dit alles nu vijftig jaar geleden is gebeurd, leek het mij goed dit alles aan B.&W. te Coevorden en aan het bestuur van het Ned. Rode Kruis in Den Haag eens te vermelden.

Het is mij onbekend wat er na de opheffing van de administratie, met de afdeling Coevorden is gebeurd. Mogelijk komen na een eventueele publikatie reakties welke hierop een antwoord geven.

C. Ponsen.

